

prostor atp., přece jen — právě pro povahu samotného předmětu — tu existuje určitá nejistota interpretace. Cestu k syntéze, k postžení typů, scén nesoucích vývoj, i celé divadelní oblasti vidí Jacquot v oblasti vyložené komparatistické s tím, že při nápadných analogiích mezi vzdálenými oblastmi nesmíme zapomínat na jejich odlišné kontexty.

Sborník obsahuje, jak jsme viděli, čtyřiatřicet studií badatelů skutečně známých jmen: z oblasti německé Theaterwissenschaft — Heinz Kindermann, Carl Niessen, mnichovský Günter Schöne, z francouzského divadelního výzkumu vedle zmíněného Jeana Jacquota, André Chastel ze Sorbonny aj., objevují se jména představitelů anglické i americké teatrologie i jejich kolegů z Itálie a severských zemí.

Snad je tato „západní“ orientace nevhodná v tom směru, že právě slavistická oblast mohla dokreslit tuto problematiku — především v kapitolách apercepce a vlastního přístupu k italským vlivům jak v oblasti dalmatské, tak v oblasti česko-polské.

Zdeněk Srna, Libor Štukavec

Tristan Rémy, **Klauniády**. (Z francouzského originálu Entrées clownesques přeložil a vysvětlivky napsal Jan Brabec. Praha, Orbis, 1968, 284 strany.)

Výstupy klaunů patří k významným produktům divadelního charakteru, žijícím mimo oblast divadel. Celým svým rázem blížily se vystoupením různých kočovnicků na náměstích a tržištích.

Vznikající z nápadů svých interpretů, dostávaly výstupy klaunů definitivnější podobu v manéžích cirkusů. Jejich scénária se pak šířila, obrušovala a dotvářela ústním podáním, nikoli nepodobným tradování projevů folklorních (lidových písní, pohádek, pověstí atd.).

Zel, dlouho se nenašel nikdo, kdo by specifické umění klaunů, stojící jak na projevu mluvním, tak na projevu akrobatickém, písemně zachytil. Ač šlo leckdy o klauny těšící se plným právem ohromné slávy (bratři Fratellini, Enrico Sprocani — známý pod jménem Rhum, Dario a Manrico Menchi atd.). Teprve francouzský spisovatel Tristan Rémy, autor proslulé knihy o „posledním z pierotů“ Janu Kašparu Debureauovi, hrouževnatým úsilím shromáždil na 150 klaunovských výstupů. Z nich pak vybral 60 čísel, těch, která ke svému provedení potřebují co nejméně rekvizit, a shrnul je do samostatné knihy. A tak jsou podklady tohoto svérázného umění, které se víc nežli po sto let dědí od generace ke generaci klaunů a které přechází také od národa k národu, konečně zaznamenány.

Rémy přirozeně věnoval největší pozornost klaunským výstupům ze zemí západních. Svědčí o tom i předmluva „Klaunský výstup“, pokoušející se především zachytit historii klaunských scének, žel, jen ve Francii, kam klaunové přišli z Anglie (např. Andrew Ducrow) po návratu Bourbonů. Klasická doba klaunů nastává ve Francii rokem 1864, kdy byl vydán zákon o divadelní svobodě, otevírající cirkus mluvené komedii. Rémy sice připomíná různé druhy klaunů (humoristický, politický atd.), sepětí jejich umění s tradicí komedie dell' arte, s mimy, se španělskými šašky apod., i fakt, že s klaunerií souvisí filmová groteska, nicméně obsírněji a hlouběji tyto vztahy nerozebírá. K tomu, aby vznikla takováto syntetická práce, bylo by zapotřebí předchozích studií o klaunských výstupech jednotlivých národů. Rémymu náleží zásluha za to, že dal ke studiu této problematiky popud a že k němu svou „antologií“ poprvé sebral důležitý materiál.

Artur Závodský

William E. Fredeman, **Pre-Raphaelitism**. A Bibliocritical Study. (Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1965, pp. 327.)

The Associate Professor of English at the University of British Columbia, William E. Fredeman, has presented us in this volume with a remarkable combination of expert bibliography and original critical assessment. This comprehensive work is the first bibliography of Pre-Raphaelitism on such a scale and with such a purpose, for as Professor Fredeman stresses in his Preface, it is not a mere formal descriptive bibliography, but is intended as a “critical reference guide to the whole subject of Pre-Raphaelitism”. The sub-title, “A Bibliocritical Study”, though employing an